

Yayın Geliş Tarihi (Submitted): Mayıs/May-2018 | Yayın Kabul Tarihi (Accepted): Eylül/September-2018

Narsist Kişiliğin Makyavelist Davranışlara Etkisi: Kocaeli Üniversitesi Özel Güvenlik Öğrencileri Örneği

Narsist Personal Effect on Machiavelistic Behavior: Kocaeli University of Private Security Student Case

Doç. Dr. C. Gazi UÇKUN¹, Dr. Burcu ÜZÜM,² Dr. Öğr. Üyesi Seher UÇKUN³

Özet

Her insanın kişilik özellikleri farklıdır. Bireylerin karakterleri değişik faktörlere göre oluşmaktadır. Bu faktörlerden bazıları kişilik bozukluklarına neden olabilmektedir. Narsist kişilik her şeyin odağında kendisini görür. Bu kişilik yapısına sahip bireyler, iş yaşamında makyavelist davranışlara yatkınlık göstermektedirler. Bu çalışmanın amacı; narsist kişiliğin makyavelist davranışlara etkisini incelemektir. Kocaeli Üniversitesi Özel Güvenlik ve Koruma programında öğrenim gören öğrenciler araştırma evrenini oluşturmaktadır. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada 198 katılımcıya yüz yüze anket yöntemi uygulanmıştır. Ölçeklere geçerlilik ve güvenilirlik testi yapılmıştır. Ölçeklerin güvenilirlik cronbach alfa kat sayısı 0,84 olarak bulunmuştur. Değişkenler arasındaki ilişkiler, kolerasyon, regresyon, Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testi yapılarak incelenmiştir. Narsistik kişiliğin hayranlık ve rekabet boyutları, makyavelist davranışın ahlaki yoksunluk, diğerlerine güvensizlik, statü arzusu ve kontrol arzusu alt boyutları ile ilişkisi analiz edilmiştir. Narsistik kişilik ile makyavelist davranışlar arasında ilişki vardır. Bu ilişki sonucunda narsistik kişiliğin makyavelist davranışları etkilediği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel güvenlik, narsisizm, narsist kişilik, Makyavelizm, Makyavelist davranış.

Abstract

Each individual's personality traits are different. Individual characters are made up of different factors. Some of these factors can cause personality disorders. The narcissist personality sees itself in the center of everything. Individuals with this personality structure are also predisposed to machiavelistic behavior in business life. The aim of study; the influence of the narcissistic person on the machiavelistic behavior is researched. Students studying in the Kocaeli University Private Security and Guard program constitute the research universe. Quantitative research method was used in the study. Face to face survey method was applied to 198 participants in the survey.. Scales were tested for validity and reliability. The reliability of the scales was found to be cronbach alpha fold 0.84. Relationships between variables were examined by performing correlation, regression, Kruskal Wallis and Mann Whitney U test. The admiration and competition dimensions of the narcissistic personality, the moral deprivation of machiavelistic behavior, the distrust of others, the desire for status and the desire for control were analyzed. There is a relationship between narcissistic personality and machiavelistic behavior. As a result of this relationship, narcissistic personality appears to influence machiavelistic behavior.

Keywords: Private security, narcissism, narcissist personality, Machiavellianism, Machiavelistic behavior.

¹ Kocaeli Üniversitesi, Hereke Ö.İ.U. MYO, guckun@gmail.com Orcid ID: orcid.org/ 0000-0002-0169-5401

² Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli MYO, burcugokay@gmail.com, Orcid ID: orcid.org/ 0000-0001-8675-8952

³ Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli MYO, seher.uckun@gmail.com, Orcid ID: orcid.org/ 0000-0002-7840-2363

Giriş

Bireyi diğerlerinden ayıran, doğuştan veya sonradan kazanılan özelliklerin toplamı kişilik olarak ifade edilebilir. Kişilik, bireyin geçmişini, bugünü ve geleceğini kapsar. Genetik faktörlerin yanı sıra sosyo-kültürel çevre, aile, iklim de kişiliğin oluşumunda önemli yere sahiptir. Kişiliğin gelişimi çocukluk dönemiyle başlar, ergenlik dönemiyle tamamlanır. Yetişkinlik döneminde ise küçük değişimler ve gelişmeler gösterir.

Bireyler; aile, okul, kişinin üyesi olduğu gruplar, iş yeri gibi farklı ortamlarda bulunurlar. Yetişkinlik döneminin büyük bir kısmını iş yerinde geçiren bireyler, farklı insanlarla iletişim halindedirler. Kişiliğin, bireylerin sosyal etkileşim düzeylerine yansımalarıyla, işgörenlerin çalışma arkadaşlarına ve müşterilere karşı sergiledikleri tutum ve davranışları etkilemesi beklenmektedir (Aydoğan ve Serbest, 2016:98). İşgörenlerin sahip olduğu nitelikler örgütlerin başarısı üzerinde önem taşımaktadır (Kanten, 2014:161).

Bu araştırmanın amacını, narsist kişilik ile makyavelizm arasındaki ilişkinin ortaya çıkartılması oluşturmaktadır. Ayrıca; narsist hayranlık ve rekabet ölçeği ile makyavelizm ölçeği kullanılarak, demografik özelliklerin bu ilişkiyi etkileyip etkilemediği de ölçülmüştür. Bu araştırma, gelecekte çalışma hayatına atılacak olan üniversitede eğitim gören özel güvenlik öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir

1. Kavramsal Çerçeve

1.1. Narsisizm ve Narsistik Kişilik

Narsisizm, bireyin hayatta kalma ve hayatını devam ettirebilme duygusudur. Literatürde narsisizm, toplumsal ilişkilerde bireyin hayatta kalma çabasını abartmasından dolayı bir psikolojik bozukluk olarak ifade edilmektedir. Bireyin üyesi olarak bulunduğu aile, eğitim, iş gibi ortamlarda narsistik kişilik yapısı diğer bireyler için sorun yaratabileceği düşünülmektedir.

Narsisizm, mitolojiden gelen bir kavram olup; suda gördüğü kendi hayaline aşık olan genç adam Narkissos'dan gelmektedir. Terim olarak duyarsızlık anlamına gelmektedir (Gençtan, 2010, akt. Yeniçeri vd. 2017:74). Narsisizmin Türk Dil Kurumu sözlüğündeki karşılığı ise özseverliktir (www.tdk.gov.tr).

Narsisizmin başka tanımları da şu şekildedir; kişinin kendi vücuduna karşı cinsel arzu ve haz duyması (Özaydın, 1984); kendine aşık olma, kişide cinsel hazzın kendi vücuduna yönelik oluşu ile belirgin, cinsel sapıklık hali adlandırılabilir (Kocatürk, 1994; akt. Timuroğlu ve İşcan, 2008:240).

Narsisizm kelime olarak ilk kez 1898 yılında psikanalitik kuramcı Ellis tarafından psikolojik bir kavramı açıklamak amacıyla kullanılmıştır. Ellis, narsisizmi özellikle kadınlarda görülen ve cinsel dürtüleri bireyin kendisine hayranlıkla yöneltmesini içeren duygular olarak açıklamıştır (Rozenblatt, 2002; akt. Karaziz ve Atak, 2013:46).

Freud 1910'da, Narsisizmi, Cinsellik Üzerine Üç Makale'de bir dipnot olarak ilk kez kullanmış ve dört yıl sonra psikanalitik teoriye büyük katkıda bulunan "On Narcissism:

An Introduction” yazısında yayımlamıştır. Bir kişilik tipi olarak Freud, narsisizmden ilk kez 1931’de söz etmektedir (Kartopu, 2013:628).

Rozenblatt (2002)’a göre, normal narsisizm, bireyin kendisi, yakın çevresi ve çevresindeki diğer bireylerle uyumu ve çevresinin beklentilerini karşılayabileceği duygusunu ifade etmektedir (Karaaziz ve Atak, 2013:46). Normal düzeyde narsisizm; bir insanın hayatta kalması, çalışması ve sağlam bir kimliği devam ettirmesi için zorunludur (Kartopu, 2013:627).

Her insan beğeni toplamak ve yaptığı işler nedeniyle takdir kazanmak ister. Ancak narsistik kişiler bu takdiri kazanmak için sürekli çaba gösterirler ve karşılığını alamazsa hayal kırıklığı yaşarlar. Bu hayal kırıklığı “Narsistik Yaralanma” olarak isimlendirilir (Bolat vd., 2016:484). Narsistik yaralanma, bireyi normal narsisizmden uzaklaştırır, patolojik bir sorun yaratan narsistik kişilik yapısına doğru kaymasına neden olur. Bu noktada, normal (birincil) narsisizm çocuğun normal gelişim sürecinin bir parçasını oluştururken, patolojik (ikincil) narsisizm ise kişinin kendi bedenini bir nesne olarak seçip sevgisini kendisine yönelttiği ve narsistik kişilik bozukluğunu temsil etmektedir (Alanka ve Cezik, 2016:552).

Rozenblatt (2002), patolojik narsisizmdeki en önemli noktayı bireyin tamamen dıştan gelen yorumlarla beslenmeye açık ve muhtaç olmasından kaynaklandığını ileri sürmektedir (Bolat vd., 2016: 484). Bu açıdan patolojik narsisizm; üstünlük duygusu, yüksek öz beğeni ve bunu diğerlerinden bekleme, ayrıca empati eksikliği ve hak iddiasında bulunmayı ifade eder (Güngör ve Ekşi Arıca, 2012:1272). Narsistik kişilik özelliklerine sahip olan bireyler bu tür özellikler taşıdıklarının farkında değildirler. Narsistik eğilimi olan bireyler, büyüklenmeci ve bencil davranışların ödüllendirildiğini gördüklerinde narsist davranışlarını daha rahat göstermeye başlamaktadır. (Lubit, 2002; akt. Atay, 2009:185). Aynı zamanda ebeveynlik stilleri, anne bebek etkileşimi ve özellikle narsistik kişilik bozukluğunun oluşumunda genetik faktörlerin de % 45-% 80 oranında rol oynadığı ifade edilmektedir (Eldoğan, 2016:6).

Narsistik kişilik, insanların belirli şekilde uzmanlaşmaya gitmesiyle, bireyselliğin ön plana çıkması ile kendini daha çok belli etmektedir. Çağımıza egemen olan narsistik kişiliğin belirtilerine, toplumsal amaçların ve başkalarına duyulan ilginin körelerek, bunun yerini ben merkezliliğin alması örnek gösterilebilir (Timuroğlu ve İşcan, 2008:239).

Narsistik kişinin, diğer insanlarla bağları çok zayıftır. Narsist kişi, sevme kapasitesini yitirmiş olmanın boşluğunu yaşar. Bu tür bir benlik, yok olma tehlikesiyle karşılaştığı koşullarda yaşayabilmek için kendine saygıyı sürdürme ve sevginin olmadığı yerde, en azından beğeni toplayarak bu boşluğu kapatmaya çalışma çabalarını simgelemektedir. Dolayısıyla narsisizm kendini sevmeyi değil, kendine yabancılaşmayı simgeler (Güngör vd. 2012:1272-1273).

Masterson (2006) ise, narsisizmin önemli özelliklerini görkemlilik, onaylanma ve beğenilme ihtiyacı, başkalarına karşı ilgisizlik ve empati yoksunluğu olarak belirtmektedir (İnan, 2015:2).

Narsist kişilik bozukluğu için aşağıda verilen kişilik özelliklerin en az beşinin bulunması gerekmektedir (Bolat vd. 2016:490, Eldoğan, 2016:2):

- Kendisinin çok önemli olduğu duygusunu taşır,
- Sınırsız başarı, güç, zeka, güzellik ya da kusursuz aşk üzerine kafa yorar,
- Kendilerinin özel-biricik bir birey olduğuna ve sadece özel ya da toplumsal durumu üstün kişilerce (ya da kurumlar) anlaşılabilceğine, sadece onlarla ilişki kurması gerektiğine inanır,
- Çok beğenilmek ister,
- Hak kazandığı duygusu vardır,
- Kişilerarası ilişkileri kendi çıkarı için kullanırlar,
- Empati yapamazlar bu nedenle başkalarının duygularını ve ihtiyaçlarını fark etme isteksizlikleri vardır,
- Kıskanma ve kıskançlık duygularını yaşarlar. Çoğu zaman başkalarını kıskanır ya da başkalarının kendisini kıskandığına inanır,
- Toplumda içinde kibirli, kendini beğenmiş davranış ya da tutumlar sergiler.

Özetle, narsisizm, kişinin kendisinin (dış dünyada var olan diğer nesnelere ayrı olarak yaşanan, algılanan ruhsal ve fiziksel, bütün bir bireyi kapsar-benlik) abartılı bir biçimde öne çıkarılmasıyla başkalarına duyulan ilginin azalmasıdır (Timuroğlu ve İşcan, 2008:240).

1.2. Makyavelizm ve Makyavelist Davranış

Siyaset felsefesi tarihinde Niccoló Machiavelli, parçalanmış durumda bulunan İtalya'yı ulusal birlik ve bütünlüğe kavuşturacak lidere devlet siyasetinde başarılı olmanın yollarını göstermek amacıyla yazılan bu kitap ile siyasi düşünce tarihine yepyeni bir görüş getirmiştir (Altuntaş, 2012:10). Bu görüşün temelinde "Hedef, aracı geçerli kılar." (Niccoló Machiavelli) felsefesi yatmaktadır.

Machiavelli daha çok sonuçları ön planda tutan faydacı, siyasi bir ahlaktan söz eder. Burada çıkarlar, ahlaki kriter olarak kabul edilmiştir, ancak ifade edilen çıkarlar hükümdarın bireysel çıkarları olmayıp, devletin çıkarlarıdır (a.g.e., 2012:12). Yine Machiavelli'ye göre genellikle iyi olarak değerlendirilen bütün niteliklere bir hükümdar sahip olmak zorunda değildir ama bunlara sahipmiş gibi görünmesi zorunludur. Hoşgörülü olarak değerlendirilmek iyidir; merhametli görünmek mantıklıdır; ve büyük bir erdem sahibi biri olarak düşünülme oldukça önemlidir. Fakat aslında öyle olmamalı, büyük bir taklitçi ve ikiyüzlü olmalıdır (Kesgin, 2015:110).

Machiavelli'ye "Şeytanın Çömezi" ismi takılmış ve Fransızlar'ın, İtalya'dan kaynaklanan her şeye karşı duydukları tepkiyle, rezillik anlamında "Makyavelizm" kavramını türetmişlerdir (Kara, 2016:127).

Makyavelizm, duygusal olarak kopuk ilişkileri, kişilerarası manipülatif bir tarzı, başkalarını istismar etme isteğini karakterize etmektedir (Brewer ve Abell, 2017:491). Makyavelizm, kişilerin istedikleri amaçlara ulaşması için diğer kişiler üzerinde yönlendirici etki oluşturan etik olmayan davranışlar bütünüdür. Makyavelizmin temelinde, bireylerin geleneksel ahlak anlayışına sahip olmadıkları söylenebilir (Güney ve Mandacı, 2009; akt. Ayan, 2017:54). Makyavelist düşünceyi benimseyen kişiler için, insanlara çektirebileceği acı ne olursa olsun, amaçlar araçları meşru kılmaktadır (Aydoğan ve Serbest, 2016:102).

Makyavelistler, bireylerarası ilişkilerde genellikle iki yüzlü tutum ve davranışlar sergileyen, samimi olmayan ve dışa dönük özelliğe sahiptirler. Bu bireyler, yaşamlarında toplumsal değerleri küçümsemeleri sebebiyle çevresindekileri kendi çıkarları için kullanabilmekte ve ahlaka aykırı davranış sergileyebilmektedir (a.g.e. 2016: 102).

Makyavelist kişilik özelliklerini şu şekilde özetlemek mümkündür:

- Diğer insanların hislerini, haklarını ve ihtiyaçlarını dikkate almadan hedeflere ulaşmak için saldırgan, manipülatif, sömürücü ve sapkın yöntemleri kullanan bir kişidir (Tang, Chen ve Sutarso, 2008:248).
- İnsanlardan ve toplumdan kaçan, empati eksikliği bulunan, anti-sosyal eğilimleri olan, güç ve para ile motive olan, etkili ve sonuç veren kuralları bulunan bireylerdir (Ayan, 2017:54-55).
- Duygusal olarak soğuk, alaycı, aldatıcı, bencil, yalan ve yanılsa dayalı, çıkarıcı, vicdansız, aşırı rekabetçi, egosentrik pragmatik ve ahlaksız düşünce ve davranışlar ile stratejik olarak uzun vadeli planlama yapan bireylerdir (Rauthmann ve Kolar 2012:884, Ináncsi, Láng ve Bereczkei, 2015:140).

Makyavelistin, narsisten farkı; kendisi ve başkaları konusunda, narsiste kıyasla çok daha gerçekçidir; ne aşırı iddialarda bulunur, ne de iyi izlenim bırakmak için çaba gösterir (Paulhus vd., 2001; akt. Aydoğan ve Serbest, 2016:102). Türkiye'deki narsisizm ve makyavelizm ile ilgili olarak yapılan araştırmalar incelendiğinde her iki kavramın ele alındığı çalışmalar olsa bile yeterli sayıda olmadığı düşünülmektedir.

1.3. Narsisizm ve Makyavelizm İle İlgili Literatür Taraması

Atay (2009: 193)' a göre, uluslararası yazında geniş yer bulan narsisizm kavramı, ulusal literatüre bakıldığında daha çok klinik açıdan ele alınmış ve işletme hedefli araştırmaların oldukça kısıtlı ve yetersiz kaldığı görülmüştür.

Penney (2002)'e göre narsisizm ile işyerindeki şiddet arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır (Karaaziz ve Atak, 2013:52). İşin niteliği ile kendini beğenme ve üstünlük arasında bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Narsisizmle liderlik, narsistik kişilik özellikleri ile devam bağlılığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır (a.g.e. 53-55).

Atay (2009:193)'a göre, narsist kişilik yapısına sahip bireyler, örgütsel bağlılık, örgütsel adalet, performans, motivasyon gibi kavramlarla ilişkilendirilebilir.

Kanten, (2014) araştırmasında, narsist kişilik özelliğinin örgütsel vatandaşlık davranışları üzerindeki etkisinde örgüt ikliminin düzenleyici bir etkiye sahip olduğunu ifade etmektedir. Narsistik kişilik özelliğinin iş görenlerin tutum ve davranışlarını hem olumlu hem de olumsuz olarak etkilediği ileri sürmektedir. Narsisizm CEO'lardaki etik dışı davranış ve güç ihtiyacı ile ilişkili olduğu da görülmüştür (Aydoğan ve Serbest, 2016:99).

Narsisizm aynı zamanda takım performansı üzerinde de etkili olabilmektedir. Narsisizmin birçok özelliği narsistlerin iyi bir takım oyuncusu olamayacağını göstermektedir (Atay, 2009:186).

Timuroğlu ve İşcan, (2008:258) araştırmalarında yöneticilerin, narsistik eğilimlere büyük ölçüde sahip olduklarını, narsisizm ve iş tatmini boyutları arasında güçlü ve ters yönlü ilişkilerin bulunduğunu belirtmişlerdir.

Güngör vd. (2012:1278), yaş ile “geleneksellik”, “uyum” (değerler alt boyutları) ve “hak iddia etme” (narsisizm) arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. İnce (2017:91)’nin çalışmasında kadın ve erkek katılımcıların örgütsel narsisizm algısı birbirinden farklılık göstermektedir ve bu farklılık kadınlar lehine yüksek bulunmuştur.

Kolektif narsisizm kavramını ilk defa Türkiye’den bir örneklem kullanarak ve hem bireysel hem de gruba yönelik değişkenler üzerinden inceleyen bu çalışma göstermiştir ki dünyayı iyiler ve kötüler olarak keskin çizgilerle ayrılmış kategorilerden ibaret algılamak, gruplar arası tehdit algısı, karşı gruba yönelik olumsuz tutumlar, ayrımcılık ve şiddet eğilimi gibi kritik değişkenler ile ilişkili olduğu bilinen kolektif narsisizm (Golec de Zavala vd., 2009) için önemli bir risk faktörüdür. Bu risk özellikle kendi içinde sıkı olan gruplar ve “Başarıya giden her yol mübahtır” anlayışına sahip kişiler için daha yüksek olabilir (Sakman ve Alper, 2016:23).

Örgütsel davranış yazınında makyavelizmle ilgili yapılan çalışmalar mevcuttur. Ayrıca Makyavelizm yaklaşımıyla pazarlama ve yönetim ilişkisini tartışan çalışmalarda bulunmaktadır (Kara, 2016:126-128). Makyavelizm konusunda yapılan çalışmalar; muhasebe (Wakefield, 2008), iş etiği (Winter vd., 2004) ve sosyal psikoloji (Bańka and Orłowski, 2012) alanlarında olduğu görülmektedir (Demirtaş ve Biçkes, 2014:102). Makyavelizm düzeyi arttıkça olumsuz durumları ifşa etme niyeti (Whistleblowing) hem birinci kişi hem de üçüncü kişi kapsamında azalmaktadır (a.g.e.,105).

Bununla birlikte, son çalışmalar düşük makyavelist özellikler gösteren bireylerin yüksek makyavelist özellikler gösteren bireylere göre uzun vadede kişiler arası becerilerinin daha iyi olduğunu göstermektedir (Bereczkei, 2015:26).

Makyavelist kişiler değişen sosyal çevreye uyum sağlamak konusunda esnek davranabilirler, diğerlerinin davranışlarına cevap vermede bilişsel beceriler açısından manipülasyon yaratabilme konusunda üstündürler ve karar verme süreçlerine belirli beyin bölgelerinin etkili olduğunu tespit etmiştir (Bereczkei, 2015:30).

Makyavelist değerler ile öğrencilerin cinsiyet ve sınıf değişkeni açısından da anlamlı bir ilişkisi bulunamamıştır (Kara, 2016:137).

O’Fallon ve Butterfield (2005)’ e göre makyavelizmin çalma, yalan söyleme, sabotaj ve hile ile ilgili olarak etik kararlar tutarlı ve olumsuz bir şekilde bağlantılı olduğu görülmüştür (Dahling vd., 2014:184).

Ali ve Chamorro-Premuzic (2010), araştırmalarında makyavelist eğilim düzeyi ile yaşam doyumu arasında ters yönlü anlamlı bir korelasyon olduğunu bulmuşlardır (Ayan, 2017:67).

Rauthmann ve Kolar (2012: 887)'ın bulgularına göre, narsisizmin insan algılarında makyavelizme ve psikopatiye göre çekici olarak değerlendirildiği yönündedir.

Aydoğan ve Serbest (2013:115) narsisizmin cinsiyete göre farklılık göstermediği; yaşa, medeni duruma ve çalışma süresiyle ilgili demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiğini bulmuşlardır. Makyavelizm düzeyinin ise, demografik değişkenlere göre hiç farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Her iki kavramda kişilik özellikleriyle ilgilidir. Bu çalışmada, narsist kişilik yapısı klinik bir olgu olarak değerlendirilmiş ve klinik bir olgu olmayan makyavelist davranışları etkileyip etkilemediği araştırılmak istenmiştir.

2. Araştırmanın Yöntemi

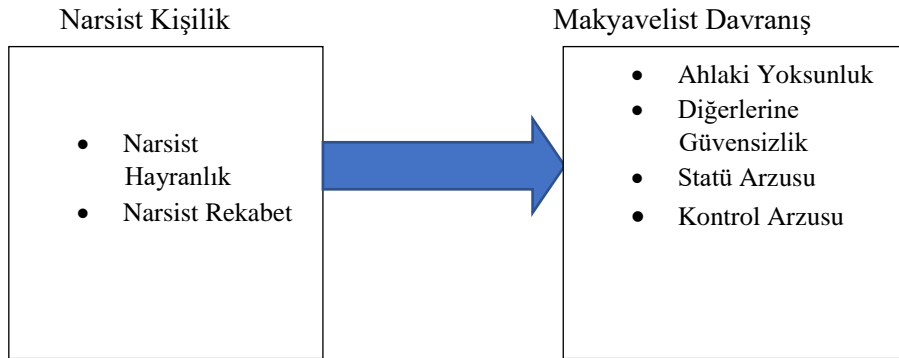
Araştırmanın amacı, narsist kişilik ile Makyavelizm arasındaki ilişkinin ortaya çıkartılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda narsist hayranlık ve rekabet ölçeği ile makyavelizm ölçeği kullanılmış olup, bu ilişkinin demografik özelliklerden etkilenip etkilenmediği de ölçülmüştür. Bu araştırma, kişiliğin oluşumunda etkili olan eğitim sürecinin gerçekleştiği aynı zamanda işletmelerin potansiyel çalışanı olacak üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Zaman ve maliyet etkenleri açısından tek bir üniversitede uygulanmış olması araştırmanın kısıtı olarak belirtilebilir.

Araştırma, narsist kişiliğin makyavelist davranışlara etkisinin olup olmadığının ortaya çıkartılması amaçlanmıştır. Araştırmanın problemleri şu şekildedir:

- Narsist hayranlık ve rekabetin makyavelist davranışlara etkisi var mıdır?
- Demografik değişkenlerin narsist hayranlık ve rekabete etkisi var mıdır?
- Demografik değişkenlerin makyavelist davranışlara etkisi var mıdır?

2.1. Araştırmanın Modeli

Narsist kişilik ve alt boyutları ile makyavelist davranış ve alt boyutlarının ilişkinin araştırıldığı araştırmanın modeli, aşağıdaki gibi gösterilmiştir:

2.2. Veri Toplama Süreci ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kocaeli Üniversitesi Özel Güvenlik ve Koruma programında öğrenim gören 300 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan 198 öğrenci örnekleme oluşturmaktadır. Araştırma örneği seçiminde kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Özel güvenlik ve koruma programı meslek olarak üniforma giyme, silah, cop taşıma, kendini haklı görme, güçlü olma duygusunu hissettirebileceğinden narsist kişilik özelliklerini taşıyabileceği düşünülerek konuya ilişkin örneklem olarak uygun görülmüştür.

Araştırmanın amacına uygun olarak veriler anket formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada narsistik kişiliği ölçmek amaçlı narsistik hayranlık ve rekabet ölçeği kullanılmıştır. İlgili ölçek Back ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilmiş olup ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Demirci ve Ekşi (2017) tarafından yapılmıştır. Makyavelist davranışları ölçmek amacıyla kullanılan makyavelizm ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Ülbeği (2016) tarafından yapılmış olup ölçeğin orijinali Dahling, Whitaker ve Levy (2009) tarafından geliştirilmiştir.

Araştırmanın ilk bölümü 5'li Likert ölçeğine göre oluşturulan narsistik hayranlık ve rekabet boyutlarına ait 18 soru, ikinci bölümde ise Makyavelizm ve boyutlarına ait 16 soru son olarak demografik değişkenlere ait 9 soru sorulmuştur.

3. Araştırmanın Bulguları

Araştırma verileri SPSS 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizlerde anlamlılık değeri olan 0,05 kabul edilmiştir. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

Yapılan faktör analizi sonucuna göre narsistik hayranlık ve rekabet ölçeğine ait “ne kadar özel biri olduğumu diğerlerine gösteririm”, “eleştirildiğimde sıklıkla rahatsız olurum” ve “bir başkasının ilgi odağı olmasına hiç tahammül edemem” maddelerinin değerleri, birden çok faktöre dağıldığından dolayı analizden çıkartılmıştır.

Ters kodlama yapıp, tekrarlanan faktör analizinde narsistik hayranlık ve rekabet ölçeğine ait KMO değeri 0,837, Barlett's değeri 0,000 olduğundan, örnek hacminin yeterli olduğu ve faktörler arasında yeterli korelasyon olduğu görülmektedir. Maddeler çıkarıldıktan sonra faktör analizi tekrarlandığında toplam varyans açıklama oranı 43,967'den 49,781'e yükselmiştir. Makyavelizm ölçeğinin KMO değeri 0,830, Barlett's değeri 0,000 olduğundan, örnek hacminin yeterli olduğu ve faktörler arasında yeterli korelasyon olduğu görülmektedir. İlgili ölçeğin toplam varyans açıklama oranı 57,000'den 57,062'ye yükselmiştir.

Tablo 1. Ölçeklere ilişkin güvenilirlik değerleri

Değişkenler	Güvenirlik Cronbach's Alpha
Narsistik hayranlık ve rekabet	0,84
Makyavelist	0,84

Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda, makyavelizm değişkenine ait “gruplara katılmaktan hoşlanmam çünkü diğerlerine güvenmem” ifadesi güvenilirliği düşürdüğünden analizden çıkarılmıştır. Ölçek güvenilirliklerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Değişkenlere ait çarpıklık-basıklık değerleri

	n	Ort.	Std.Sapma	Çarpıklık		Basıklık	
					Std.Hata		Std.Hata
<i>Cinsiyet</i>	198	1,44	0,49	0,20	0,17	-1,97	0,34
<i>Aile gelir</i>	198	1,99	0,90	1,40	0,17	3,00	0,34
<i>Anne eğitim durumu</i>	198	1,19	0,60	4,27	0,17	20,63	0,34
<i>Baba eğitim durumu</i>	198	1,43	0,76	2,13	0,17	4,84	0,34
<i>Anne hayatta mı</i>	198	1,03	0,18	5,07	0,17	23,95	0,34
<i>Baba hayatta mı</i>	198	1,11	0,32	2,41	0,17	3,86	0,34
<i>Anne iş durumu</i>	198	3,93	1,63	-1,05	0,17	-0,71	0,34
<i>Baba iş durumu</i>	198	2,28	1,52	0,68	0,17	-1,11	0,34
<i>Kardeş sayısı</i>	198	2,79	0,99	-0,31	0,17	-0,86	0,34

Çarpıklık ve basıklık değerleri - 1,5/+1,5 arasında olan verilerin normal dağılımı sağladığı, bu değerler arasında olmayan verilerin normal dağılım göstermediği kabul edilmektedir. Yapılan normallik testi sonucuna göre normal dağılım göstermediği tespit edilen veriler için nonparametrik testler yapılmıştır. Verilere Kruskal Wallis, Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Yılmaz ve Yılmaz (2005:196)'ın “parametrik olmayan testlerin pazarlama alanındaki araştırmalarda kullanımı: 1995-2002 arası yazın taraması” çalışmalarında, parametrik olmayan analizlerin çoğunlukla parametrik analizlerle birlikte ve bazen birkaç parametrik olmayan testin aynı çalışmada birlikte kullanılabilirdiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 3. Demografik değişkenlere ait bilgiler

Değişkenler		n	%	Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Erkek	109	55,1	Aile gelir düzeyi	1499 TL den az	56	28,3
	Kadın	89	44,9		1500-2999 TL	106	53,5
Anne eğitim durumu	İlköğretim	172	86,9		3000-4499 TL	23	11,6
	Lise	21	10,6		4500-5999 TL	8	4
	Önlisans	0	0		6000-7499 TL	4	2
	Lisans	3	1,5		7500-8999 TL	1	0,5
	Lisansüstü	2	1,0	9000 TL ve üzeri	0	0	
Baba eğitim durumu	İlköğretim	135	68,2	Annenin iş durumu	Serbest meslek	39	19,7
	Lise	49	24,7		Kamu kadrolu	9	4,5
	Önlisans	6	3		Özel kadrolu	10	5,1
	Lisans	7	3,5		Taşeron çalışanı	7	3,5
	Lisansüstü	1	0,5	Çalışmıyor	133	67,2	
Anne hayatta mı	Sağ	191	96,5	Babanın iş durumu	Serbest meslek	101	51,0
	Vefat	7	3,5		Kamu kadrolu	20	10,1
Baba hayatta mı	Sağ	175	88,4		Özel kadrolu	24	12,1
	Vefat	23	11,6		Taşeron çalışanı	25	12,6
				Çalışmıyor	28	14,1	
Kardeş sayısı	1	25	12,6				
	2	48	24,2				
	3	71	35,9				
	4 ve üzeri	54	27,3				

3.1. Demografik Değişkenlere Göre Ölçek ve Boyutlarının Analizi

Demografik değişkenlerle ilgili olarak yapılan analiz sonuçlarına göre aralarında ilişki bulunan değişkenler aşağıda tablo halinde gösterilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyet değişkenine göre ile narsistik hayranlık düzeyinin farklılaşması (Mann Whitney U Testi)

		n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Narsist hayranlık	Erkek	109	106,44	1160,50	4094,50	,049
	Kadın	89	91,01	8099,50		

Cinsiyet ile narsistik hayranlık

Tablo 4 incelendiğinde erkek öğrencilerin (sıra ort.= 106,44) narsist hayranlık düzeylerinin, kadın öğrencilere (sıra ort. =91,01) göre (p=0,04<0,05 anlamlılık seviyesinde) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Babanın İş durumu değişkeni ile narsistik rekabet düzeyinin farklılaşması (Kruskal Wallis)

	<i>Babanın iş durumu</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	X^2	<i>p</i>
<i>Narsistik rekabet</i>	Serbest meslek	101	110,52	11,63	,02
	Kamu kadrolu	20	75,35		
	Özel kadrolu	24	83,85		
	Taşeron çalışanı	25	83,68		
	Çalışmıyor	28	105,25		

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin babalarının iş durumları ile narsistik rekabet boyutuna ($p=0,02<0,05$) ilişkin analiz sonuçları görülmektedir. En yüksek narsistik rekabet düzeyinin babalarının serbest meslek sahibi olan öğrencilerde olduğu, en düşük narsistik rekabet düzeyinin kamu çalışanı babalara sahip olan öğrencilerde olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Anne eğitim durumu değişkeni ile narsistik hayranlık düzeyinin farklılaşması (Kruskal Wallis)

	<i>Anne eğitim durumu</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	X^2	<i>p</i>
<i>Narsistik hayranlık</i>	İlköğretim	172	95,87	9,78	,02
	Lise	21	120,69		
	Önlisans	0	0		
	Lisans	3	178,50		
	Lisansüstü	2	71,00		

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin anne eğitim durumları ile narsistik hayranlık boyutuna ($p=0,02<0,05$) ilişkin analiz sonuçları görülmektedir. En yüksek narsistik hayranlık düzeyinin lisans mezunu olan anneye sahip öğrencilerde olduğu, en düşük narsistik hayranlık düzeyinin ise lisansüstü mezunu olan anneye sahip öğrencilerde olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Anne eğitim durumu değişkeni ile makyavelist ahlaki yoksunluk düzeyinin farklılaşması (Kruskal Wallis)

	<i>Anne eğitim durumu</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	X^2	<i>p</i>
<i>Makyavelist Ahlaki Yoksunluk</i>	İlköğretim	172	95,03	10,22	,01
	Lise	21	127,07		
	Önlisans	0	0		
	Lisans	3	167,67		
	Lisansüstü	2	92,00		

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin anne eğitim durumları ile makyavelist ahlaki yoksunluk boyutuna ($p=0,01<0,05$) ilişkin analiz sonuçları görülmektedir. En yüksek makyavelist ahlaki yoksunluk düzeyinin lisans mezunu anneye sahip öğrencilerde olduğu, en düşük makyavelist ahlaki yoksunluk düzeyinin lisansüstü mezunu anneye sahip öğrencilerde olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Babanın hayatta olup olmaması durumu değişkeni ile narsistik rekabet düzeyinin farklılaşması (Mann Whitney U Testi)

		<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>Sıra top.</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
<i>Narsist rekabet</i>	Sağ	175	102,83	17995,00	1430,00	,02
	Vefat	23	74,17	1706,00		

Tablo 8 incelendiğinde babası sağ olan öğrencilerin (sıra ort.= 102,83) narsist rekabet düzeylerinin, babası vefat eden öğrencilere (sıra ort. =74,17) göre ($p=0,02<0,05$ anlamlılık seviyesinde) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Kardeş sayısı değişkeni ile makyavelist diğerlerine güvensizlik düzeyinin farklılaşması (Kruskal Wallis)

	<i>Kardeş sayısı</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	χ^2	<i>p</i>
<i>Makyavelist Diğerlerine Güvensizlik</i>	1	25	2,72	2,72	,02
	2	48	4,29		
	3	71	3,42		
	4 ve üzeri	54	4,37		

Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin makyavelist diğerlerine güvensizlik ($p=0,02<0,05$) düzeylerinde kardeş sayısına göre anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. En yüksek makyavelist diğerlerine güvensizlik düzeyinin dört kardeşe sahip öğrencilerde olduğu, en düşük makyavelist diğerlerine güvensizlik düzeyinin ise bir kardeşe sahip öğrencilerde olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki Tablo 10' de narsistik rekabet ve hayranlık ve makyavelizm ölçeklerinin alt boyutlarıyla birlikte kolerasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 10. Değişkenlere ait kolerasyon katsayıları

Değişkenler	N	R	H	M	A	S	D	K
<i>NARSİST (N)</i>	1	,76**	,84**	,62**	,50**	,30**	,23**	,03
<i>Rekabet (R)</i>		1	,39**	,47**	,28**	,40**	,17*	,18**
<i>Hayranlık (H)</i>			1	,55**	,53**	,12	,25**	-,43
<i>MAKYAVELİST (M)</i>				1	,78**	,56**	,43**	,29**
<i>Ahlaki yoksunluk (A)</i>					1	,24**	,32**	,54
<i>Statü arzusu (S)</i>						1	,45	,26**
<i>Diğerlerine güvensiz</i>							1	,19**
<i>Kontrol arzusu (K)</i>								1

** $p<0,01$ * $p<0,05$

Sfıra yakın bir kolerasyon katsayısı zayıf bir ilişkiyi, bire yakın bir kolerasyon katsayısı güçlü bir ilişkiyi göstermektedir (Tekin, 2014: 102). Bu ifadeye göre, r değeri 0-.29 arası düşük, .30-.69 arası orta, .70-1.00 arası yüksek düzeyde ilişkiyi gösterir şekilde yorumlanabilmektedir.

Tablo 11. Narsistik hayranlık ve rekabetin makyavelist davranışa etkisine ait regresyon analizleri

<i>Bağımsız değişken</i>	R	R²	β	B	t	F	p
<i>Narsistik</i>	,62	,38	,70	,62	11,07	122,70	,00
Bağımlı değişken “makyavelist” p<0,05							
<i>Narsistik</i>	,50	,25	,22	,50	8,16	66,57	,00
Bağımlı değişken “makyavelist ahlaki yoksunluk” p<0,05							
<i>Narsistik</i>	,30	,09	,09	,30	4,51	20,34	,00
Bağımlı değişken “makyavelist statü arzusu” p<0,05							
<i>Narsistik</i>	,23	,05	,05	,23	3,42	11,74	,00
Bağımlı değişken “makyavelist diğerlerine güvensiz” p<0,05							
<i>Narsistik</i>	,03	,00	,03	,03	,49	,24	,35
Bağımlı değişken “makyavelist kontrol arzusu” p<0,05							
<i>Narsistik rekabet</i>	,47	,22	,13	,47	7,60	57,77	,00
Bağımlı değişken “makyavelist ” p<0,05							
<i>Narsistik rekabet</i>	,28	,07	,23	,28	4,08	16,65	,00
Bağımlı değişken “makyavelist ahlaki yoksunluk ” p<0,05							
<i>Narsistik rekabet</i>	,40	,16	,22	,40	6,24	39,02	,00
Bağımlı değişken “makyavelist statü arzusu” p<0,05							
<i>Narsistik rekabet</i>	,17	,03	,08	,17	2,52	6,38	,01
Bağımlı değişken “makyavelist diğerlerine güvensiz” p<0,05							
<i>Narsistik rekabet</i>	,18	,03	,05	,18	2,66	7,07	,00
Bağımlı değişken “makyavelist kontrol arzusu” p<0,05							
<i>Narsistik hayranlık</i>	,55	,31	1,20	,55	9,42	88,85	,00
Bağımlı değişken “makyavelist” p<0,05							
<i>Narsistik hayranlık</i>	,53	,29	,45	,05	8,96	80,32	,00
Bağımlı değişken “makyavelist ahlaki yoksunluk” p<0,05							
<i>Narsistik hayranlık</i>	,12	,01	,06	,12	1,74	3,04	,08
Bağımlı değişken “makyavelist statü arzusu” p<0,05							
<i>Narsistik hayranlık</i>	,25	,06	,11	,25	3,71	13,802	,00
Bağımlı değişken “makyavelist diğerlerine güvensiz” p<0,05							
<i>Narsistik hayranlık</i>	,04	,00	-,01	,02	-,59	,35	,55
Bağımlı değişken “makyavelist kontrol arzusu ” p<0,05							

Regresyon analizi sonuçlarına göre p>0,05'ten değerine sahip narsistik kişilik ile makyavelist kontrol alt boyutu, narsistik hayranlık alt boyutu ile makyavelist statü ve narsistik hayranlık ile makyavelist kontrol alt boyutu arasında bir ilişki olmadığı görülmektedir. Narsist kişilik ölçeği ve alt boyutlarıyla, makyavelist kişilik ölçeği ve makyavelist alt boyutlarıyla istatistiksel olarak anlamlılık taşıyan tüm alt boyutlar arasında

pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Narsist kişilik ile makyavelist davranışlar gösteren kişilerin çalışılan ortamda, eğitim kurumlarında, aile içerisinde toplumsal düzen açısından sorun yaratabileceği araştırmalar sonucunda görülmüştür. Toplumsal yapı içerisinde özel güvenlik ve koruma programı öğrencilerinin mesleki özellikleri açısından değerlendirildiğinde konu ile ilgili olarak uygun bir örneklem olduğu düşünülmüştür. Narsist kişilik ile makyavelist kişilik arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Narsist kişiliğin makyavelist davranışlara etkisinin araştırıldığı çalışma sonuçları şu şekilde özetlenebilir:

Demografik değişkenlerden cinsiyet ile narsist hayranlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Erkek öğrencilerin narsist hayranlık düzeylerinin kadın öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Serbest meslek sahibi olan babaya sahip öğrencilerin narsistik rekabet düzeylerinin kamu çalışanı babaya sahip öğrencilerin narsistik rekabet düzeyinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Serbest meslek sahipleri kendi işini sürdürdüğünden dolayı sadece kendine karşı sorumluluğu vardır ve karar alıcı, uygulayıcı kendisidir. Bu açıdan serbest meslek sahiplerinin daha yüksek narsist kişilik özelliği gösterdiği söylenebilir.

Narsistik hayranlık ve makyavelist ahlaki yoksunluk düzeyi yüksek olan öğrencilerin annelerinin eğitiminin lisans olduğu, narsistik hayranlık ve makyavelist ahlaki yoksunluk düzeyi düşük olan öğrencilerin annelerinin eğitiminin lisansüstü olduğu görülmüştür. Anlamlılık seviyesine göre annenin eğitim seviyesi arttıkça narsistik hayranlık ve makyavelist ahlaki yoksunluk seviyesinin düştüğü söylenebilir.

Babası sağ olan öğrencilerin narsist rekabet düzeylerinin babası vefat etmiş öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Babası sağ olan öğrencilerin narsist kişilik düzeylerinin yüksek olması babanın varlığı güven unsuru olarak değerlendirilebilir.

Dört ve üzeri kardeşe sahip öğrencilerin makyavelist değerlerine güvensizlik düzeylerinin bir kardeşe sahip öğrencilere daha yüksek olduğu görülmüştür. Sahip olunan kardeş sayısı arttıkça makyavelist değerlerine güvensizliğin de arttığını belirtmek mümkündür.

Narsistik hayranlık ve rekabet ile makyavelist davranışlar arasında pozitif yönlü ilişkiler olduğu, narsistik kişiliğin makyavelist davranışları etkilediği görülmektedir. Özel güvenlik ve koruma programı öğrencilerinin narsist kişilik düzeyi arttıkça makyavelist kişilik düzeyinin de arttığı söylenebilir.

Bu araştırmanın benzerlerinin kamuya açık alanlarda çalışılan mesleklerde, güvenlik kuvvetlerinde uygulanmasıyla farklı sonuçların elde edilebileceği düşünülmektedir. Güvenlik birimlerine eleman seçiminde narsisizme, makyavelizme yatkınlıklarını ölçmek amacıyla kişilik testlerinin uygulanması önerilmektedir. Bu tarzda kişilik yapısına sahip bireyler iş ortamında huzursuzluk yaşanmasına, verimsizliğin artmasına, iş tatmininin düşmesine neden olabilecektir. Ayrıca rekabet odaklı kraliçe arı sendromu, mobbing, cam

tavan gibi konularında her iki kavramla birlikte ya da ayrı ayrı incelenmesinin uygun olduğu düşünülmektedir.

Kaynakça

- Alanka, Ö. ve Cezik, A. (2016). “Dijital Kibir: Sosyal Medyadaki Narsistik Ritüellere İlişkin Bir İnceleme”, *TRT Akademi*, 1(2): 548-569.
- Altuntaş, H. İ. H. (2012). “Niccolò Machiavelli Prens’in Açıklanmış Sırları ile İktidar”. <https://ismailhakkialtuntas.files.wordpress.com/2012/02/siyaset.pdf>, (01.04.2018).
- Ayan, A. (2017). “Makyavelist Kişilik Eğilimi Algılarının Yaşamın Anlamı ve Yaşam Doyumu Üzerine Etkisi”, *Yönetim ve Ekonomi*, 24(1): 53-72.
- Aydoğan, E. ve Serbest, S. (2016). “İş Yerinde Karanlık Üçlü: Bir Kamu Kuruluşunun İç Denetim Biriminde Araştırma”. *Sayıştay Dergisi*, Nisan-Haziran, 101: 97-121.
- Atay, S. (2009). “Narsistik Kişilik Envanteri’nin Türkçe’ye Standardizasyonu”. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1): 181-196.
- Bolat, Y., Ülker, M. ve Göloğlu Demir, C. (2016). “Kavramsal Açından Narsisizm ve Eğitimde Narsistik Kişilik”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46): 482-492.
- Bereczkei, T. (2015). “The Manipulative Skill: Cognitive Devices and Their Neural Correlates Underlying Machiavellian’s Decision Making”, *Brain and Cognition*, 99: 24–31.
- Brewer, Gayle ve Loren Abel (2017). “Machiavellianism, Relationship Satisfaction, and Romantic Relationship Quality”, *Eur J Psychol*. 13(3): 491–502.
- Dahling, J. J., Kuyumcu, D. ve Librizzi, E. H. (2014). “Machiavellianism, Unethical Behavior, and Well-Being in Organizational Life”, (Ed.) R.A. Giacalone ve M. D. Promislo 183-194. *Handbook of Unethical Work Behavior: Implications for Individual Well-Being*.
- Demirci, İ. ve Ekşi, F. (2017). “Büyükleme Narsisizmin İki Farklı Yüzü: Narsistik Hayranlık ve Rekabetin Mutlulukla İlişkisi”, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 46: 37-58.
- Demirtaş, Ö. ve Biçkes, M. (2014). “Makyavelizm’in Olumsuz Durumları İfşa Etme Niyeti Üzerindeki Etkisi: Bir Alan Çalışması”, *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 16(2): 98-112.
- Eldoğan, D. (2016). “Hangi Narsizm? Büyükleme ve Kırılgan Narsizmin Karşılaştırılmasına İlişkin Bir Gözden Geçirme”, *Türk Psikoloji Yazıları*, 9(37): 1-10.
- Ekşi, F. (2012). “Narsistik Kişilik Özelliklerinin İnternet Bağımlılığı ve Siber Zorbalığı Yordama Düzeyinin Yol Analizi ile İncelenmesi”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(3): 1683-1706.
- Güngör, İ. H., Ekşi, H. ve Arıca, O. T. (2012). “Genç Yetişkinlerde Değer Tercihlerinin Narsistik Kişilik Özellikleri Yordaması”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2): 1271-1290.
- Ináncsi, T., Láng, A. ve Bereczkei, T. (2015). “Machiavellianism and Adult Attachment in General Interpersonal Relationships and Close Relationships”, *Europe's Journal of Psychology*, 11(1): 139-154.
- İnan, E. (2015). “Narsistik Kişilik Örgütlenmesinin Bağlanma Kuramı Çerçevesinde Ele Alınması: Vaka Örneği”, *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 2(1): 1-12.
- İnce, F. (2017). “Sağlık Çalışanlarında Kişilik ve Örgütsel Narsisizm”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(56): 86-93.

- Tang, T.L., Chen, Y.J., ve Sutarso, T . (2008). “Bad Apples in Bad (Business) Barrels: The Love of Money, Machiavellianism, Risk Tolerance, and Unethical Behavior”, *Management Decision*, 46(2): 243-263.
- Kanten, P. (2014). “Narsistik Kişilik Özelliğinin Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerindeki Etkisinde Örgüt İkliminin Düzenleyici Rolü, Yönetim”, *İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi*, 76: 160-184.
- Kara, H. (2016). “Makyavelist Değerlerin Yönetici Olmak İsteyen Öğrenciler Üzerindeki Etkisinin Araştırılması”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 12(29): 125-139.
- Karaaziz, M. ve Atak, İ. E. (2013). “Narsisizm ve Narsisizmle İlgili Araştırmalar Üzerine Bir Gözden Geçirme”, *Nesne*, 1(2): 44-59.
- Kartopu, S. (2013). “Narsisizmin Dindarlık Eğilimleriyle İlişkisi: Gümüşhane Üniversitesi Örneği”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(6): 625-649.
- Kesgin, A. (2015). “Machiavelli ve Makyavelizm, Beytulhikme”, *An International Journal of Philosophy*, 5(1): 105-139.
- Kürşat T. ve İşcan, Ö. F. (2008). “İşyerinde Narsisizm ve İş Tatmini İlişkisi”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(2): 239-264.
- Sakman, E. ve Alper, S. (2016). “Gruplar Arası İlişkiler için Kritik Bir Değişkenin Bireysel Yordayıcıları: Kolektif Narsisizm ve Bölme Savunma Mekanizması”, *I. Sosyal Psikoloji Kongresi*, 17-18-19 Kasım 2016, Ankara.
- Rauthmann, J. F. ve Kolar, G. (2012). “How “Dark” Are The Dark Triad Traits? Examining The Perceived Darkness of Narcissism, Machiavellianism, and Psychopathy”, *Personality and Individual Differences*, 53: 884-889.
- Tekin, V. N. (2014). “SPPS Uygulamalı İstatistik Teknikleri” Ankara: Seçkin Kitapevi.
- Tekin, Z. (2017). “Pazarlama Etiğinde Makyavelizm”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(50), 814-821.
- Türk Dil Kurumu,
http://www.tdk.gov.tr/?option=com_karsilik&view=karsilik&kategori1=abecesel&kelime2=N, 01.04.2018.
- Ülbeği, İ. D. (2016). “Makyavelizm Ölçeğinin Güvenirlilik ve Geçerlilik Çalışması”, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(2): 89-100.
- Yeniçeri Alemdar, M., İşbilen, D., Demirel, K. ve Günel Telli, N. (2017). “Özçekim Davranışı Narsisizm Göstergesi Olabilir mi? Özçekim ve Narsisizm Arasındaki İlişkiyi Tanımlamaya Yönelik Nitel bir Araştırma”, *Global Media Journal TR Edition*, 8(15): 71-97.
- Yılmaz, Y. ve Yılmaz, Y. (2005). “Parametrik Olmayan Testlerin Pazarlama alanındaki araştırmalarda kullanımı: 1995-2002 Arası Yazın Taraması”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(3): 177-199.